



# ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

ХАФТАЛИК ГАЗЕТА

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

• СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН

1 март, № 9 (3346)

ЎЗБЕКИСТОН  
АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ1956 ЙИЛ  
4 ЯНВАРДАН НАШР  
ЭТИЛА БОШЛАГАН1995  
ЙИЛ

## ИСТИҚЛОЛ ФИДОЙИЛАРИГА ЭҲТИРОМ

Ўзбек халқи миллий тафаккури тарихида Абдурауф Фитратнинг ўз ўрни бор. Аср бошida Туркistonning истиқтолга чиқиши ҳаракатларини ҳам бу номисиз тасаввур қилиш кийин. Демакки, унинг ҳаёти, ижодий ҳамда сиёсий фаолияти Она Туркiston тарихининг энг мураккаб, ўта зиддиятли даврига тўғри келади. Туркiston тарихининг ба саҳифаси муаррихлар томонидан ҳали тўлалигича ўрганималган, хусусан Фитратнинг ҳаёти ҳам тарихимиз билан тақдирдosh. Унинг «Сайҳа»си, «Мунозараси», «Ҳинд саёчининг қиссаси»... барча-барчасида Ватан қайнуси бор. Унинг фикрлари давр тараққийпарварлари томонидан кувонч билан қабул қилинган. Дейлик, «Мунозара» («Ҳиндистонда бир фарангни ила буҳороли бир мударрисининг бир неча масалалар ҳам усули жадила хусусида қылғон мунозараси») асарини Туркияда яшаб, ўқиб шу асарини ёзган ёш Фитратнинг фикрларини мустамлака давлат назоратидан ўтказиш учун Махмудхўжа Беҳбудий чоризмнинг овози бўлган «Туркiston вилоятининг газети»да уни химоя қилиб чиқди. Кўп ўтмай ўзи ноширигига бу асарнинг ўзбекча, русча нусхаларини чоғ этиради. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Фитратнинг фикрлари бутуни озод давлатимиз ҳаётига эш келади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Абдурауф Фитрат таваллудининг 110 йиллгини ишончлаш тўғрисида»ги қарори нафакат Фитратга, балки унинг сафдошлари, тараққийпарвар боболаримизга бўлган ҳурматнини маҳсулидир.

Бу тадбир жараёнида тарихимизнинг биз учуннома-лум саҳифалари ўқилади, янаям аниқроғи, тарих тикланиди. «Тарихиқобонинг таросидид, ҳар ким ўлчасунда, билсун» дейди Беҳбудий. Тарихини билган авлод ҳеч қачон хор бўлмайди, иншоюлоҳ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Файзула Хўжаев таваллудининг 100 йиллгини ишончлаш тўғрисида»ги қарори ҳақида ҳам юқоридан фикрларни билдириш мумкин. Зеро, Файзула Хўжаевнинг ҳаёти, сиёсий фаолияти ҳам Туркiston тарихининг ўша лаҳзалари билан чамбарчас бөғлиқидир.

Айнанда унинг давлат ва жамоат арбоби сифатида Ўзбекистон тарихида тутган ўрни ҳақида ҳам кўплаб тадқиқотлар ёзилмоғи, барча зиддиятлари билан холис ёритилмоғи лозим бўлади.

Фитрат, Файзула Хўжаев каби боболар яшаган даврон ўрганимок, ўтит олмоқ биз — авлодларнинг аждодлар олдидаги унутуб бўлмас бурчимиздир.

Халим САЙИД



## ИСТЕДОД — ХАЛҚНИНГ МАҶНАВИЙ БОЙЛИГИ

Эл қатори мен ҳам болагимда балини китобларни уқиб, уларни ёзган кишилар илоҳий бир қудратга эта одамлар бўлсалар керак, деб ўйларидан. Ҳатто ёзувчилар, рассомлар билан ҳақиқий санъаткорлар башқаларданда олдилор, меҳнаткаш, заматдеган тасавvурда эдим. Ешилгимда ўқиган «Мехробдан чаш» билан «Утган кунлар», «Муқаддас», «Ўч илди» асарлари эса қалам ахлига нисбатан менда улкан ҳайрат ўтготди.

Кейинчалик айрим ёзувчиларнинг узлари билан шахсан танишими, энди кунглимда ижодкорлар оламига

богланниб ҳаракатланар экан. Жамиятда буладиган утиш давларидан ана шу меҳвирга ҳар қаонгидан ҳам кўпроқ тупнади. Назаримда бу маъсилдига, айниқса, Она Ўзбекистонимиз мустақиллик, Ижодкорларнинг бошқалардан асосий фарқи — улар оммадан кура бир қадом олдинронки кура билдишлари экан. Мана шу фазилатлар билан ёзувчилар ўз даври меҳвирга ушшаб кетади. Вокеалар, одамлар, ўйлару замонлар мана шу ук атрофида айланаркан, унга

ижодкорлар бунга эришмоқлари учун уларнинг жисми жонлари соглом, маънавий дунёлари ута пок ва сафлари курч булиши зарурлиги айни ҳақиқат. Бундан камининг кунгли түк. Ахир, за-бардаст ёзувчимиз Одил Ёқубов билан буюк айлиб Чиниз Айтматов орасида дустлик бу ижодкорларнинг шахсий мағнифатларидан кура куторпак халқлар уртасидаги дустликни, узаро ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат килаётгани кишини қўонтириди. Ёки севимли ёзувчимиз Сандох Ахмад Тоғай Муроддининг «От

юқсанлиб, шахсий фазилатлари ўйқарид, қаламлари, ча-рхланиб бораётни. Шонир ва ёзувчиларимиз узларининг истеъодларини тагин ҳам араб парвариши этишлари, камолга тақшиллари, жоиз, деб ўйлайман.

Шунда катта ва ёш ижодкорларимиз ўхуматимиз ўтиборида булганларидек, китобхоналарда кент жамоат-чиликнинг ҳам доимий ардодига туришларира ишона-ман. Чунки истеъодлар халқимизнинг маънавий бойлигидир.

Назаримда, юртимизда бо-зор иктисолдиги мустаҳкам қарор топаётгани сари, халқимизга маънавий неъмат яратувчи ижодкорларнинг қадри, обру-этибори ўнчун

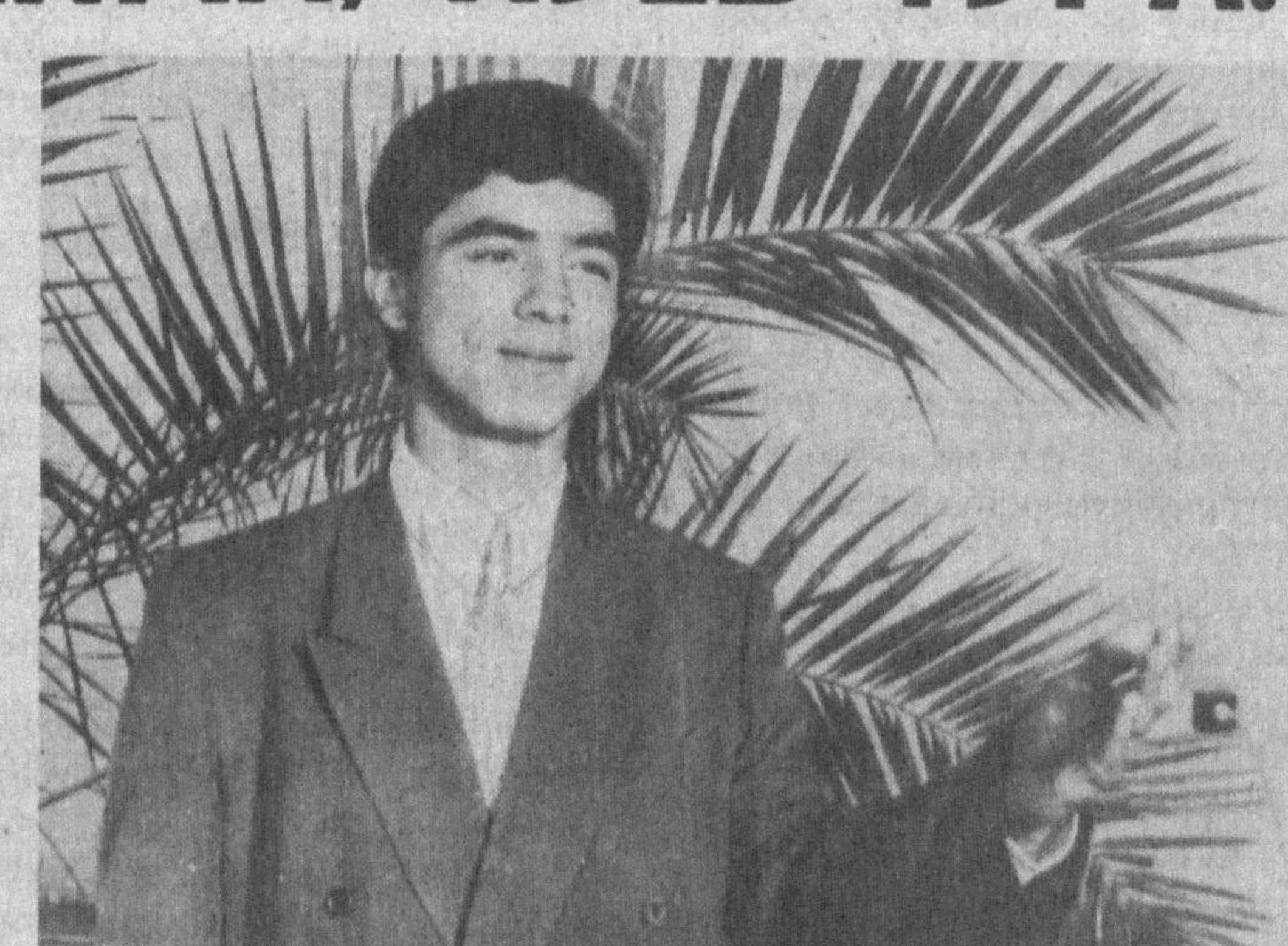
Бегижон РАҲМОНОВ  
Арнасой

Илк қадам

## БУШ КЕПМА, КУЁВ ТУРА!

Машҳур санъаткор Ботир Зоиров хотирасига багислаб утказилан кўриштади. «Араб тангоси» янграганда залдагиларнинг ҳам, экран қарисида утирганларнинг ҳам лислари орзикб кеттани рост. Чунки Ботир аканнинг бу фусонор қушиги кириб бормаган ва забт этмаган ўзбек хонаданни бўлмаса керак. Лекин бу сафар «Араб тангоси»ни ёшгина, ширали овозга ётган ўтиргича кўйларди. Уни тинглагандар юраклари бекорга орзикмаганини, бу истасари иссиқ, ёқимтой юйигича уларнинг ишончларини оқлаганини дилдан хис қўйдилар.

Ушанда Абдулла Курбонов мілк бор санъатсар ҳалқимиз, назаридан тушди. Дастанбеки қиши ютуқ уни ўтиргича кўйларди, балки ҳам назаридан колмаслик урун тинмай изланнишга, санъат оламида ўз ўринни тошишга ўндалди. Ана шу ўрининишинарни биринчи самараси сифатида «Истеъод»ни ўтиришни юртимдан кўвонсалар кириб кетади. Ўтиргичдан ўзбек таймади.



Муҳридин ака Ҳолиқовга маъкул келиб қўйдил. Шундан кейин 3-4 йил у киши менсаенларидан олиб юриб, мусика сидарларини ёримаган ўргатдилар. Агар бутун бирор нимага ўришган бўлсан, бу аввало. Муҳридин Ҳолиқов хизматларини меваси. Кейин эса машҳур санъаткоримиз Фаррух ака Зоиров мен билан куп ишланиларни бор. Ижодий ишларни ўтиришни юртимдан кўвонсалар кириб кетади. Ўтиргичдан ўзбек таймади.

Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух Зоиков юзши кўрганларидан мен унун «Абдулла — кўев тураси» кўшигини тайерлайдилар. Кейинчалик кўччилик менинг ўтишни номи билан атайдиган бўлди кетди. Тўғрисини айтасидан, шундай дейишса, менинг ўзим ўзимни ўтиришни юртимдан кўвонсаларни билан айтилариган бир неча кўшилар бор. Шу кўзларда М. Юсуфнинг «Тўй қачон» шерширини ўтишни ҳақида ўтиришни юртимдан кўвонсаларни билан атайдиган бўлди.

Дастлабки кўшиларимиз шунчаки интилишлар эди. Мен ҳали санъатнинг ката сирли олам ўтиришни юртимдан бехабар ёдим. Бу гун билдим, ҳақиқий кўшик ўтиришни ўтиришни юртимдан кўвонсаларни билан айтилариган бир неча кўшилар бор. Шу кўзларда М. Юсуфнинг «Тўй қачон» шерширини ўтишни ҳақида ўтиришни юртимдан кўвонсаларни билан атайдиган бўлди.

— Оилангизлагилар сизнинг ишончларини ўтиришни юртимдан кўвонсалар ке-

рар?

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан

мен унун «Абдулла — кўев тураси»...

— Шубҳасиз, улар ҳар битта

устозим деб атаман.

— Айтганча, «Абдулла — кўев тураси»...

— Албатта, устозим Фаррух

Зоиков юзши кўрганларидан





Минг йиллик дард унуглиларми?!  
О, ёч ёчон! Омонлик бермай,  
Ейдирдилар улде кентларни,  
Солномачи шохид бор, демай

Асар ушбу сатрлар музаллифи —  
Улжас Сулаймонов багшиланали.

\*\*\*

«... Бептоб эдим, дхволим борган сари оғарланарада. Кенжатойим-нинг от ёлини тортиб минганини куриш менега насиб этишадигане азам қылайды. Удумизигине ўзеленин тизамдан утиргизб өлий, аждодларни кийин. Уттор шахри ҳимоясын үйләди ададати курасында күрсатсан мислив жасорлатып түркисда ҳикоялар қылды. «Хали жуда ёш-ку, дастан, ташунармактарын!» — аёзим ўзбек шубъ-ха фиолордай. «Лук, ташунаши керак. Ташунашса, узиси қынан. Чукур алоиз отмагни дарахтнине умр киска!»

(Отамининг дүстегига ёзган хатидан)

— Дорвугинг қаерда — дўст-душманни лол қылган?  
Икки юз минг аскар билан,  
Олти ойдан бери, ушоқ шахар —  
Уттор  
Атродила кумурскалада бўлдинг-ку хор!  
Олти ойдан бери ёвнинг заин жойин  
Тона олмай, саргаймандир ранги рўйнинг!  
Хайр — довул,  
Фикри — осмон,  
Жаңг-жадалла не-не душман кўзин очган —  
Менинг олғир авлодимга бу бир иснод!  
Ва менинг ҳам номимга дод. Хайрот, ҳайрот! —  
Дегатигоз хўймайди.

— Отга, ўзинч тун-куни мени борар еб, —  
Жавоб қиласар Чигатой ҳам,  
Хўрсиганича ниҳоят.

Омад мендан ўзи ўтири, отажон, омад!  
Гарчанд шахар ҳозирча жим, таслим бўлмас,  
Ваҳшитимдан лекин ором нима, бўлмас.  
Юрганима ўйк лекин қўрқиб, аяниб:  
Канча умид елга учди,  
Канча аскар тупроқ кучди,  
Дала ётар қизил қонга бўялиб.  
Бирок шахар ҳозирча жим, таслим бўлмас.  
Ахир бу халқ қайсаэр экан, дос экан,  
Ев ўйлита ҳамижхатлик гон экан.  
Руҳан юксак,  
Жисман етук,  
Қўнгур тўқ,  
Эрдан кўра жоним ширин, дегани ўйк,  
Мен томонига ўтиб ўч ким  
Бўйинни этгани ўйк.  
Бошига бир сир бўйса керак бунда, бирок,  
Этасидан каттами бу халқда юрак?!  
Тириклидан бирлигини кўпроқ суръ,  
Озодликни ҳаётидан устуна кўяр!

Чигатойнинг сўзин кесиб, ногаҳон,  
— Нодон бола! — деб, жилмайр Чингизхон, —  
Енгилгас маҳ, бўлмаган гап, ададим!  
Мазавадек ўзингиз кўп кўпирма, тошма,  
Шонма, юшона!

Эсингдами тўқдиз ёшингда  
Ўзок йили,  
Ўқтойнинг тўй ошинда  
Сенга эртак сўзлабанд ибратли,  
Унгандиги эртаклаги ҳижматни?!

— Кечир, ота, болаликни, чалалик,  
Булмадим мен ақл-хушни, каллалик,

Эсимда эртакдан парчалар бордир:

Масалан, Массагет даласи. Ботир —  
Қирк кўз,  
Осталар, ўқ олмайдиган,  
Чопсалар, қилин чопомлайдиган,

Минг аскарга якка ўзи чумкока қодир  
Нор киши ҳақинда борган эли сўз,  
Қолгани ёдимлан чиқабди, афус!

— Эсинг кетса, эсли ёв  
Хийласига гирифтоссан,  
Асосийин унтугансан,  
Унтиб, хорсан, —

Деб, Чингизхон, газабланиб тил қотди,  
Хар сўзинде фарзандини масти туздай титратди. —

Унди бўлса, тушварини ёсингта:

Шаҳ жўмад ўнта келар эди сенга

Сон минг аскар енгилмаган ални,  
Булмагани учун жанти, ҳарбни,

Жимиттина бир зот енгигб қўйиди,  
Нега? Чунки у билиди, тушибиди,

Топниб ўл ўтчуви жойин алпинг,  
Шунда эрур голиблиги — голиблини!

Кулиб турса, бахт кининки бошинда,  
Сотканиликлар турар катор қоннила,  
Хийласигор зот шуни ўч ўйламасми,  
Зафарларнинг калиди — ҳийласими?

Занф жойин тошиш керак душманнинг,  
Сен зафарни кучасан, ёй — пумонни.

Ев кучлими, кусизми? Сен фикр кил,  
Занф жойин тошик ўйлана зикр кил.

Занф барча ўзини ўйлана зикр кил.  
Менинг барча енгилларим асрори —

Ана шунда,  
Ана шунда қарорим!..

...Юрагидан отилиб ох-поласи,  
— Уқдим, ота! — деб жимиши боласи.

II

Нац олти ой қирғиз берадан жигитин кўрган Утторим,

Олти кунда ер билан битта бўлди, ё пир-ай!

Гарчанд мардлар саф чекинган,

От-увол шай,

Бирок кучлар тенгиз эди, тенгиз — имкон,

Ватан панох бўлди бунда, панох — иймон!

Сабр-тоқат — қурол-ярог, эътиқод — ярог,

Шахдар олти ой чилади демай ох-воҳ!

Ақду ўйин ярчалтадан беназир кент,

Саньтад, им шаъмин ёқсан ажаб бир кент

Улуг китба — Осиенинг манглайига сифади.

Тошиорак ёв ўш-карни,

Чол-кампир, гўлдакларни кимтади, тиглади.

Отироек ёлларни

Ўлдидар ёриб қорини!

Ва Утторимнинг аялчиги, зорли умри бошланди.

Хар нуқтага қараф кўнгил гашланди.

Ўзок ўйлар кучогиндан учган нидога

Акс-салодар қайтии кўклада, Ҳудодан.

Менинг ҳам келаётir улардан жарангтолар,

Қара, қандай яқин, қандайлар яқин.

Ватан учун ўтганлар номи дунёда қолар,

Ҷаш қолар руҳлар дилларни мисли ёлқин.

Бутини ўзарин узра жим қузгунилар ҳам айланмас,

Култепалар,

Асрлаб совурилган улар ҳам.

Фақат шамол шади башни устингда сархуш, масти,

Фақат ётар хотира — ёплиган бошинга кум.

III

Юрт ўлғонлини қон ҳамда кўз ёшига,

Оҳу фарёл қамради бор оламина.

Ана элини Чингизхонни қонига

Бирликлар тутуб икки одамини.

Бирликлар — Қайир деган мард ўлон,

Уттор учун жон олиб, жон берган хон

Оташорак, оташзабон, отан ўй,

Руҳизилдан ўйрок — тиник ранги рўй.

Юзлаб жанглар голиби ва донниманд,

Кўнгли эл-юрт гами билан доим банд,

Билилар ҳалқ әртакларин, шеърларин,

Ёд ўқиди ватанини шонорларни.

Фароби Юссавийдан, масалан,

Ҳикмат айтуб ҷарчамасди кун бўйи.

Унга фахм беънилганда азалдан,

Форосатни ўйтганди у шу кўйи.

Иккимичси — қора мурти қора тути,

Кора тунида қоқкан қора қанотин  
Чигатойга Уттор дарвозасини  
Кора тунида очиб берган бир соткин.  
Куриб битмас экан зоти соткиннинг,  
Коращуки эди оти соткиннинг.

Ҳаёт экан, ҳайратнинг кўзин ўйдилар,  
Мард билан номардин бирга қўйидилар.  
Юракларни қонига белаб тилдилар,  
Кириғини тулкига кулгу қилдилар.

Бирисига кўнглини гашлаб,  
Бирисига эса, ҳафақон,  
Хорғин кўз ташлаб,  
Узоқ,

Унисиз  
Ўйга чўмди Чингизхон.  
— Хўй, Кайирхон, — леди сунгра у аста, —  
Енгилгасан, лекин матгрурсан ҳамон.

Ахир, йигитларин ўч аямасдан  
Хўйлабдилар сенинг ёкатти, ёмон.

Кулоқ-бўнинг кесиб,  
Эзиз танинги,  
Енга олмабдилар, ажаб, жонингни.  
Сендагидек жон тошилмас ҳаммада ҳам,  
Қаторнинг йигитлар сенинг ёкатти, ёмон.

Кулоқ-бўнинг кесиб,  
Эзиз танинги,  
Енга олмабдилар, ажаб, жонингни.

### Муҳтор ШАҲАН ўғли



### Достон

Бахт ва толе менга албат кулар эди,  
Бутун олам оёғимнинг  
Остила бўлар эди.  
Лекин тан ол енгилганинг, ер бўлганинг,  
Қайда қолди хон бўлганинг, эр бўлганинг?!  
Кўнгли — қўтири, гурури ўйк, сўқири — қалби  
Қаторнинг соткинлар бор — манов каби,  
Қайдан тоғидин?

Буни қайда улгайтирганди?

Кучогингдан илонгами ўрин бердинг?!

Жазосини ўзинг бер, ол, билганинг,

Нима қўлсанг, кил ўзинг, қилганинг-ча!..

Сал аввалироқ мамин турган соткинни,  
Чингизхоннинг сўнгти сўзи аклини шоширилди.

Ва ногаҳни талмовисираб, оталиб,  
Мустабидингн оёғига йиглаб баш урди:

— Улуғ хоним,  
Адолатидан эмасдири бу сўзини,

Бир умра бўлиб ўтий кулини,

Ўйлаб кўнгли — қўтири, гурури ўйк,

Қандай қилиб буюк ўтторни —

Олар эди менисиз, ўзлинигиз?!

— Бунга сўз ўйк, — леди Чингиз тумшайиб,  
Тўғри,

Қўмакларнинг Чигатой,

Халқининг сотиги...

Хар ёғингдан ёнташни ўтий,

Саситиг юнгиди бу тутубни,

Кўнглини ўтий кулини ўтий!

Бир ўнгиди бу тутубни,

Онни ўнгиди бу тутубни,

# ФАН, ТУРМУШ

Ислом маърифати

Бирор ментга савол берилади: байзъ дарвешларни кўрдим, бошқа жойларда таъқицланган самъо ва кўшик мажлислинин кизитадилар. Қандал бўйлар экан, бу дарвешлик мазҳабидан тубри келадими, бундай ишлар равоми?

Мен жавоб берилади: Буни батасилоқ қилиб, кенгайтириб тушунтириш керак эди, аммо муҳтасар айтадиган бўлсан, шунга билгинки, агар дарвеш сидку вафоли бўлса, жада билан ийлар намозу рўза, зикру хильватнишилик шатрларини адо атти. Худо талаби юрган бўлса, ботиний месон орқали Уни дарх этган ва узининг ҳам каму кўстси (нуксони) англана бўлса, у самъо (мажлислиса иштирок этиб), доира ва наф, танбур ва рубоб (овозини) эшигидан Худовандага яна ҳам яинлашади, ҳолати узгариб, илоҳий шавқ илномида ёлади. Ишц ўзи в фақр мифтиларни буни у хайде раво курдилар. Негаки, унинг бундан мақсади қурб (қинчлиш) ва Илоҳ жамолидан лаззатланшидир.

Аммо намоз вақтида ҳол ва ваджда берилишга кўймайди, лар, чунки ҳар бир мақсаднинг ўз мавриди, сурату русуми бордир. Бироқ булар билан бирга (яни намозу рўза топса), унга бошқаларга киёслаб, ҳукм чиқармаслигни керак. Зеро, унинг ибрати зоҳирдан кубр бўлиб тувлосда, лекин аслида бу кубр замирда дигъ бордир ва маъни юзасидан айти иймонидар. Аммо бошқаларини ишратлари кубр устига кубр ва зулмат устига зулматидир. Фақр ўйлида қилинадиган қолтан барча ҳам шармиздин мазғизидар, десмак, ҳар бир нарсанинг магзи узининг муҳолифи бўлмайдилар. Шарият омманинг ибодати тоғидидар — осонлаштирилган ўйлар, тикинишларни ўзимусларни бажарид, беш вақт намозосидасида Худойим таоло ибодатини адо этисинлар. Уларнинг майл ва ишқларни кучиз бўлгандиган учун бундан ортиқча чиломайдилар. Куруқлакларни кушар димо сувда юрломайдилар. Буткул халос бўлмайдилар, илло, гоҳ-гоҳда сув атрофида юрилар, сувдан ичадилар ва у билан бандаларни тозалайдилар, яна ўзларининг куруқликдаги масканларига учиб борадилар. Бу (иши) балиқнинг вази-фасидир, «Ало салотиҳи доимўна» (намозлари доимийидар). Балиқлар денигиздан ажралб юшашлари мумкин эмас, уларнинг ҳақиқати дентиздан пайдо бўлганда ве денгиз ўтиришни ажралб юшашлари олди. Аммо ёмонини ошкор этиян, тикини ҳар биримизни ажралб измартида маълум бўлгайт. Бахор амал буржидан исрофийи карни чалиб чиқади ва узининг иссиқ нафаси билан уларни тупрок иғористонидан ташкири олиб чиқади. Дов-даражатлар товути паридан алвон рангларда жилваланади, хусну жамилни дилларни гарк этади.

Аммо ачилик ургулардан ўйнисиб, шарият омманинг ибодати тоғидидар — осонлаштирилган ўйлар, тикинишларни ўзимусларни бажарид, беш вақт намозосидасида Худойим таоло ибодатини адо этисинлар. Уларнинг майл ва ишқларни кучиз бўлгандиган учун бундан ортиқча чиломайдилар. Куруқлакларни кушар димо сувда юрломайдилар. Буткул халос бўлмайдилар, илло, гоҳ-гоҳда сув атрофида юрилар, сувдан ичадилар ва у билан бандаларни тозалайдилар, яна ўзларининг куруқликдаги масканларига учиб борадилар. Бу (иши) балиқнинг вази-фасидир, «Ало салотиҳи доимўна» (намозлари доимийидар). Балиқлар денигиздан ажралб юшашлари мумкин эмас, уларнинг ҳақиқати дентиздан пайдо бўлганда ве денгиз ўтиришни ажралб измартида маълум бўлгайт. Бахор амал буржидан исрофийи карни чалиб чиқади ва узининг иссиқ нафаси билан уларни тупрок иғористонидан ташкири олиб чиқади. Дов-даражатлар товути паридан алвон рангларда жилваланади, хусну жамилни дилларни гарк этади.

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Бас, аюмки, куруқлик ахлилар, дарё аҳли бўлган хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини хизматини бўюришшадар. Аммо бандалик камоли ва шариат магзи бўлганнар — бу ўши балиқларнинг равииши ва ишидир. Бас, кимки домони Худо билан бирга фақирилар ва валилар аҳволини шариати хилф деб англасса, бу худи ўн ботмон инонни бир ушоқ ногига эди. Фурор даресининг сувини бир кўса сугъа кўёслаша ва гулоби гулдан ташкири деб ҳисоблашдек гап. Инчунин, бодом данакларининсаноғи ва алоҳидан эханликнинг далил қилиб кеттириб, бодомнинг магзи ва ёғини бодомдан айри деб ўйлаш айни номидонидар. Агар бодом данакларини кафта юғансен ва сийлантсан, (шакиллар) овоз чиқадир, аммо магз ва ёғда бу овоз йўқ. Демак, шунга асосан магз ва ёғ бодомдан тегислини эмас, деб айти бўладими? Энди ушбу сув ва кептирилган далилдан маълум бўлдики, улар бодомни бўйламайдилар ва бодом дегандан унинг саноги ва овозини фахмайдилар. Бодомнинг ҳақиқати нима эханини туғумнамагандар. Бундай кишиларни мұқалитлар (таклидилар) дейдилар.

Ва мұқалитларнинг иймону ётиқиди мұхакқиқлар (ҳақиқатини аңлатади) назидида қадрсиз ва ётиқорисидар. Шариятнинг ҳақиқати Худога бандалик ва Ҳақка юзланшин ва дунё билан шайтонга орка буришидир. Ва агар намозотга тоат ва шарият мана шу зоҳирни шаклару расм-руслу бўлса, барча шариятлар, мажҳаблар бир хил шаки ва маросимда бўлини керак эди, яни бўйларидан: «Ва иннаху лафий зуборин аввалин». Яни, бу Куръон ва шарият ахлиларни юғансен, (шакиллар) овоз чиқадир, аммо магз ва ёғда бу овоз йўқ. Демак, шунга асосан магз ва ёғ бодомдан тегислини эмас, деб айти бўладими? Энди ушбу сув ва кептирилган далилдан маълум бўлдики, улар бодомни бўйламайдилар ва бодом дегандан унинг саноги ва овозини фахмайдилар. Бодомнинг ҳақиқати нима эханини туғумнамагандар. Бундай кишиларни мұқалитлар (таклидилар) дейдилар.

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

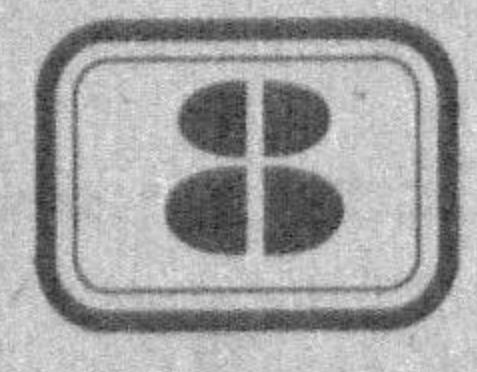
Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).

Шариятдан мақсад сувга да дарёга ўзи буриши, аммо хос кишилар ишини қўйламайдилар. Ноижок улар учун кувватлари миқдорига ва токатлари мөлчера карамбандлини бўюришшадар. Аммо бандаларни балиқларлардек буткул дарё ичадиларлар ва дарё уларнинг жонидир, улар дарё түфайли тириклирлар, таомлар, киймлар, маскан-манзиллари, орому уйқулари, ризу рўзлари ҳам дардидар, яни: «Алжазира ўзакурналоҳа қўйман ва кузудан ва жоюбиким ва тафаккуруни фи ҳақиқисамовати вәл-арзи» (Еру кўнгигин маҳлуҳоти Аллоҳ зиҳидарлар ва унинг фикри билан бандидилар).







# ЖУМБОЛАНИНГ ЧОЙХОНАСИ

Мени кече «мақтандоқсан» деда ишхонадагилар ҳакорат қилиши. Кечаси билан ухай олмадим. Эрталаб кулими га қалам билан қозғ олдим. Йўқ, йўқ, қалам билан қозғ эмас (ахир, мен утган асрда яшәтганин йўқ-ку), қадрлон машинкамининг ёнига утиридим. Менинг шундай зур машинкам борки, агар енида утириб, айтиб турсантип бас, узидан узи сизб кетаверади. Нима, яна мақта наийтида айтисиз?

Ҳечамда, яхшиси сизларга ҳаммасини бир боғдан тушунтирай.

Ҳашнилаб у кулогингиз билан ҳам, бу қулогингиз билан ҳам эштигин: мен нима деб мақтандан булсан, ҳаётга шунга эришмаганимга қўймайман. Лофт булсаям айтайн, онамнинг корнида пайтимида жўларимга «бариб сизлар» данд олдин туғиламан», деб мақтандам. «Мақтандам гоз», дей куциши ушанда журашадар. Ҳуш, кейин нима булиди, деб сурант. Конечно, туғилим. Ҳаммасидан олдин, туқкиз ойдамас, етти ойда! Менинг утун ҷанча азоб булсаям туғилим, чунки айттаним бор-да! Шундан бери мақтандоқсан мэнга мағрул хислат булиши ёпишиб-қолди.

Агар иложи булса ети ойда туғилмаслик керак экан. Ким

туғилиб курган булса азобини билади. Отамниң душпигана солиб бока бошлаши мени. Узим ҳам «пепси-ко́ла»нинг бутилкасидай келаман. Шу алпозда ёттанимда кимдир «бильмадим, бу йиша катармикан» деса буладими! Тұгриси, первим чиқиб кетди. Узингиш уйлаб күринг. Эндигина ҳаётта қадам күйиб, оқ-корани таниеттан чақалокка писбатан шу гапни айтиси-



Низом, Улуг, Тойирлар. Кирмаса кирмабилар. Эртага қалтак ерлар.

Қурдитизми, бу шеърда хатто ёртага нима булиниям аниқ курсатилган. Ҳаммаям бунақа өзомаса керак.

Энди «иккисик»лардан тигланган:

**Бог тўрида беш-олти**

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Бутун бизни мактабга**

**Келди катта шоирлар.**

**Учрашувга кирмади**

Кўшкўпир тумани

масимиз бизлардай одамлар экан. Мен уйланиб қолдим. Нега улар ёзишидую, мен шеър ёзомайман. Шу кечаси иккиси гапларни дафтарни тулдириб шеър ёзиб ташладим. Ҳалича эсимда уша шеърлар.

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!

Мана, тингланг:

**Ойбек ТИЛЛО**

Боғ тўрида беш-олти

товорук,

**Юришибди бўлсаим совук.**

\*\*\*

**Ўзбек агар қўлса катта тўй**

**Объязательно сўйилади**

**куй!**

**Маккани ўришун**

керакдир ўрок,

**Сочин тарашиб учун**

керакдир тарок...

Афуски, айрим редакция ходимларининг бефарзликлари туфайли шеърларим кенг оммата ётиб бормади. Майли, бу азобларгам чидадим. Ҳозир, мана, бўйим чеканка қилинмаган гузапоядай, вазим ҳам ёмонлас. Умуман, туппа-тузук, суксурдан ийттим!

Ҳуллас, шунача гаплар, хаммаси нарса етарди ё энди бир уйланмаган керак! Онг ичтиман, жумхуриятдаги энг гузал қизга уйланман деб. Яна мақтандипти дайсизми? Майли, тўйда кўрасис! Тўйача, азизлар!